

СУ „Проф. д-р Асен Златаров“

4270 Първомай, ул. „Кочо Честименски“ 20, тел.: 0336 65716, e-mail: sou_zlatarov@mail.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

ЧАВДАР ЗДРАВЧЕВ
ДИРЕКТОР НА СУ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

**В СУ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ - ГР. ПЪРВОМАЙ,
ЗА УЧЕБНАТА 2019-2020 ГОДИНА**

Програмата за превенция на ранното напускане на училище в СУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Първомай, е приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 19 от 05.09.2019 г. и е утвърдена със Заповед № РД-10-1545/10.09.2019 г. на директора на училището.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие. Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на СУ „Проф. д-р Асен Златаров“ за превенция на ранното напускане на образователната система са:

- СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 – 2020)
- СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА
- РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2020 Г./
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2020 Г./;
- КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.
- ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни.
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност.
3. Координираните мерки на всички нива.
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегически документи и нормативни актове в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в СУ „Проф. д-р Асен Златаров“ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система.

- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях.

- планиране на мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.

2.2. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсирание на ефекта от преждевременното напускане на училище:

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я.

- Завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование.

- Популяризиране на възможностите за учене.

- Създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати.

- Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и ученика, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини;
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;

6. Причини, свързани със здравния статус.

- Социално-икономически причини:

- *лошото качество на живот на определени социални слоеве;*
- *ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*
- *поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*
- *използване на детето, непосещаващо училище, като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*

- Образователните причини:

- *затрудненията при усвояване на учебното съдържание;*
- *слаб интерес към образователния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*
- *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*
- *възможност за обучение в професионална паралелка;*

- Етнокултурни причини:

- *по-ранното стъпване в брак;*
- *страх на родителите поради опасност от открадване;*
- *по-ниска ценност на образованието;*

- Психологически причини:

- *чувство за неуспех;*
- *отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*
- *самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

- Институционални причини;

- *Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище*

- Причини, свързани със здравния статус;

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на учениците със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

СУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Първомай, е едно от училищата в България, в което отпадналите ученици са единици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа, показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес;
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики;
- **обратна връзка** с институции, родители, ученици и педагогически специалисти;
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция;
- **идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на педагогическия съветник и класните ръководители.

Политиките и мерките, които училището предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в СУ „Проф. д-р Асен Златаров“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Нежелание на родителите детето* да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици, по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място.

Мерки: Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на учениците от ромски произход, учениците със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни, с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестри, както и за болни членове на семейството;

Мерки: Оказване на социална помощ чрез дарения и грижи за изхранването на тези деца от фирмите – доставчици на закуски и обяд;

4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване на целодневната форма на организация на учебния ден; търсене на непрекъснати разширени срещи на тези родители с ръководството, класните ръководители, педагогическия съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. *Чести конфликти между агресивни родители* – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.*

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, разглеждане на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, свързани с превенцията от отпадане, са:

- **УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА** за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/.
- Координиране действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.
- **КВАЛИФИКАЦИЯ** на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти и справяне с агресията и насилието. Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти.
- Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма.
- Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността.
- Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
- Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
- Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти.
- Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности.
- Индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава.
- Участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището.
- Други дейности, определени с правилника за дейността на училището.

- Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.
- Поставяне на ученика в АКТИВНА ПОЗИЦИЯ по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподаденото учебно съдържание;
- Превръщането на училището в ПРИЯТНО И ЖЕЛАНО МЯСТО за учениците чрез използване на ИНОВАТИВНИ педагогически методи и форми за преподаване и учене и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънкласни занимания.
- Извършване на ефективна ДИФЕРЕНЦИРАНА работа с учениците с намалена успеваемост.
- Привеждане ДИСЦИПЛИНАТА на учениците в съответствие с новите обществени реалности.
- Изграждане на съдържателен и многообразен образователен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ОБРАЗОВАТЕЛНА РАБОТА, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности.
- Извънкласни дейности за превенция на поведението при ученици с риск от отпадане.
- Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват.
- ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ.
- ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ – лекции, беседи, семинари, свързани с обучението на учениците по:
 - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
 - Сексуално образование и предпазване от СПИН.
 - Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /МКБППМН/.
 - Поставянето като приоритет в работата на класните ръководители на формирането на личностни умения у учениците за адекватно СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ в съвременните динамични обществено-икономически условия.
 - ИЗВЪНКЛАСНИ И ИЗВЪНУЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ.
 - Активно участие на УЧЕНИЧЕСКИЯ СЪВЕТ:
 - участие при планиране дейността на часа на класа;
 - лекции в часа на класа „Деца помагат на деца“;
 - създаване съвместно с класния ръководител на условия за личностна изява на всеки ученик.
 - организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес.
 - тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с ученици, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).

Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция, която работи с грижа за всеки ученик!